

TÜRK TORAKS DERNEĞİ
EĞİTİM KİTAPLARI SERİSİ

Çocuk ve Tüberküloz (Verem)

TÜRK TORAKS DERNEĞİ EĞİTİM KİTAPLARI SERİSİ

Türk Toraks Derneği yayınıdır

Türk Toraks Derneği Eğitim Kitapları Serisi, solunum hastalıkları konusundaki güncel bilgiler ile hastalıklardan korunma, önlem ve tedavi bilgilerinin, anlaşılır ve kolay uygulanır şekilde hastalara ve birinci basamak sağlık hizmeti veren görevlilere aktarıldığı bir kitap serisidir.

Sahibi: Türk Toraks Derneği adına **Prof. Dr. Eyüp Sabri Uçan**

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: **Prof. Dr. Lütfi Çöplü**

Editörler

Dr. Münevver Erdinç

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, İzmir

Dr. İnci Gülmez

Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi
Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalı, Kayseri

Editör Yardımcıları

Dr. Çağlar Çuhadaroğlu, Dr. Pınar Yıldız

Türk Toraks Derneği

Turan Güneş Bulvarı, No: 175/19 Oran-Ankara

Tel.: 0312 490 40 50

Faks: 0312 490 41 42

E-mail: toraks@toraks.org.tr

Web sitesi: www.toraks.org.tr

Yayın Hizmetleri

Sentez Yayıncılık

Adres: İstanbul Caddesi İstanbul Çarşısı 48/10 İskitler-Ankara

Tel: 0312 341 44 67

e-mail: sentez-matbaa@hotmail.com

Baskı Tarihi: Kasım 2013

Türk Toraks Derneği Eğitim Kitapları Serisi'nde yayınlanan tüm kitapların basım ve yayın hakkı Türk Toraks Derneği'ne aittir. Türk Toraks Derneği'nin yazılı izni olmaksızın bu kitapların hiçbir bölümü basılamaz, elektronik ve mekanik bir şekilde çoğaltılamaz ve kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

TÜRK TORAKS DERNEĞİ EĞİTİM KİTAPLARI SERİSİ

Çocuk ve Tüberküloz (Verem)

Hazırlayanlar

Pediyatrik Akciğer Hastalıkları Çalışma Grubu

Dr.Arzu Bakırtaş

Dr.Demet Can

Dr.Figen Gülen

Dr.Bülent Karadağ

Dr.Nural Kiper

Dr.Sevgi Pekcan

Dr.Ebru Yalçın

İÇİNDEKİLER

Verem Nasıl Bir Hastalıktır?	3
Verem Mikrobu Çocuklara Nasıl Bulaşır?	3
Verem Hastalığının Görülme Sıklığı Nedir?	3
Hangi Çocuklarda Mikrobun Hava Yollarına Ulaşması ve Hastalık Oluşturması Daha Kolaydır?	3
Verem Hastalığının Diğer Bulaşıcı Hastalıklarından Farkı Nedir?	4
Verem Sadece Akciğerlerde mi Hastalığa Neden Olur?	4
Verem Hastalarında Hangi Şikayetler Olur?	5
Hastalık Teşhisi Nasıl Konur?	5
Verem Hastalığı Hangi Hastalıklarla Karışabilir?	6
Tedavi Nasıl Olmalıdır?	6
Verem Hastalığından Korunma Yöntemleri	7
Yenidoğan Bebekte Korunma Nasıldır?	7
Diğer Önlemler	8

Verem Nasıl Bir Hastalıktır ?

Tüberküloz (verem) mikrobunun solunum yoluyla akciğere girmesiyle bulaşan iltihaplı bir hastalıktır.

Verem Mikrobu Çocuklara Nasıl Bulaşır ?

- Hastalık çocuklara, balgamıyla mikrop yayan tedavi edilmemiş veremli hastalardan bulaşır.
- Bulaşma, verem hastalığı bulunan kişinin öksürmesi, hapşırması ve konuşması ile havaya yayılan ve havada canlı olarak kala bilen mikropların çocuğun akciğerlerine ulaşmasıyla meydana gelir.

Verem Hastalığının Görülme Sıklığı Nedir ?

- Bugün dünya nüfusunun üçte biri verem mikrobu taşımaktadır. Ancak bunların hepsinde hastalık görülmemektedir.
- Her yıl dünyada sekiz milyona yakın insan verem hastalığına yakalanmaktadır.
- Türkiye’de, her yıl her 100.000 kişinin 28’i verem hastalığı tanısı almaktadır.
- Ülkemizde her 100 tüberküloz hastasından 9’u çocuktur.

Hangi Çocuklarda Mikrobun Hava Yollarına Ulaşması ve Hastalık Oluşturması Daha Kolaydır?

- Veremli bir hasta ile uzun süre kapalı ortamda bir arada bulunan (ailede veremli bir hasta bulunması),

- Havalandırması kötü, güneş görmeyen ortamlarda yaşayan,
- Yetersiz beslenen,
- Kalabalık ortamlarda yaşayan,
- Beş yaşın altında olan (yaş küçüldükçe risk artar),
- Bağışıklık sistemi zayıf olan,
- Karaciğer ve böbrek hastalıkları, şeker hastalığı ve AIDS gibi bağışıklığı baskılayıcı hastalığı olan,
- Uzun süre hap veya iğne şeklinde kortizonlu ilaç kullanan çocuklarda mikrobun havayollarına ulaşması ve hastalık oluşturması daha kolaydır.

Verem Hastalığının Diğer Bulaşıcı Hastalıklarından Farkı Nedir ?

- Verem hastası olan ve mikrop yaygın bir kişi teşhis konmadığı, tedavi başlanmadığı ve yeterli tedavi almadığı sürece etrafındaki insanlara hastalık bulaştırır.
- Verem mikrobi vücuda girdiğinde hastanın bağışıklık sistemi harekete geçer, ancak mikropların hepsini yok edemez.
- Verem mikrobunu alan kişide risk durumuna göre % 5-40 oranında hastalık belirtileri ortaya çıkar.
Verem mikrobi ile karşılaşan bir yetişkinde % 5-10 oranında hastalık görülürken, çocuklarda risk artarak bu oran %10-40'lara çıkar. Hastalık görülme bile, mikroplar etrafa yayılmadan uyur durumda bekleyip bağışıklık sistemi zayıfladığında hastalık oluşturmaktadır.

Verem Sadece Akciğerlerde mi Hastalık Neden Olur ?

- Solunum yolu ile alınan mikrop, daha sonra kan ve lenf dolaşımı yolu ile lenf bezi, beyin zarı, dalak, karaciğer, kemik ve böbrek gibi diğer organlara da yayılabilir.

- Akciğer dışı verem hastalarında şikayetler, etkilenen organa bağlı olarak bir süre geçtikten sonra ortaya çıkar.
- Akciğer dışı verem hastaları, tutulan organa göre ölüm ve sakatlık riski taşırlar.

Verem Hastalarında Hangi Şikayetler Olur ?

- Hastalarda iki veya üç haftadan fazla süren kuru öksürük, bazen balgam çıkarma, gece terlemesi, zayıflama ve yorgunluk şikayetleri sık görülür.
- Çocuklar şikayetlerini söyleyemeyebilir veya şikayetler çok belirgin olmayabilir. Uzun süren ateş ve kilo kaybı önemli belirtilerdir.
- Çocuklar balgam çıkaramayıp sıklıkla yutarlar, kan tükürme çocuklarda nadir görülür.
- Diğer organlara bulaşan veremde, baş ağrısı, kusma, boyun veya koltuk altında lenf bezi şişliği gibi şikayetler ortaya çıkabilir.

Hastalık Teşhisi Nasıl Konur ?

- Balgam çıkarabilen kişilerden alınan balgam veya değişik vücut sıvısı örneklerinde (açlık mide suyu, beyin omurilik sıvısı vb.) verem mikrobu gösterilmelidir.
- Tüberkülin cilt testi ile kişinin verem mikrobuyla daha önce karşılaşmış olup olmadığını gösterir. Tanıya yardımcıdır.

Verem Hastalığı Hangi Hastalıklarla Karışabilir ?

- Verem dışında iltihaba yol açan zatürre, menenjit, lenf bezi iltihabı gibi hastalıklar,
- Uzun süreli öksürüğe neden olan astım gibi diğer akciğer hastalıkları ile karışabilir.

Tedavi Nasıl Olmalıdır?

- Günümüzde, doğru ilaçlarla ve hastanın tedaviyi düzgün uygulaması ile hemen tüm hastalar tedavi edilebilmektedir.
- Verem tedavisinde:
  - birkaç ilaç birarada kullanılır (sıklıkla 3 veya 4 ilaç),
  - tedavi uzun sürelidir (hastalığın tutulduğu organa göre 6, 9 veya 12 ay),
  - ilaçlar yeterli doz ve sürede düzenli olarak alınmalıdır.
- Bu kurallara uyulmaz ise; yani ilaçlar eksik veya kısa süreli olarak alınır, yetersiz dozda veya düzensiz olarak kullanılır ise mikroplar ilaçlara karşı direnç kazanır ve hastalığın tedavisi oldukça güçleşir. Böyle hastalar ölüm riski ile karşı karşıya kalabilirler.
- Verem tedavisi almakta olan hasta düzenli olarak doktor kontrolünde olmalıdır.
- Ülkemizde verem ilaçları Verem Savaş Dispanserleri tarafından ücretsiz olarak karşılanmaktadır.

Verem Hastalığından Korunma Yöntemleri

1. Koruyucu ilaç tedavisi

- Bir yetişkine verem teşhisi konulduğunda, aynı evde yaşayan tüm kişiler hastalık taraması için Verem Savaş Dispanseri'ne başvurmalıdır. Burada yapılan tetkiklerden sonra hasta olanlar tedaviye alınır. Hasta olmayan çocuklara da hastalık riski yüksek olduğundan koruyucu ilaç tedavisi verilir. Bu amaçla önerilen tek bir hap (İzoniazid) 6 ay süreyle kullanılır.
- Koruyucu tedavi, hastalık belirtisi göstermeyen ancak cilt testi pozitif bulunan çocuklara da uygulanır.

2. BCG aşısı

- Ülkemizde aşı programı içerisinde, veremden korumak amacıyla yaşam boyu iki kere verem aşısı (BCG) uygulanmaktadır. Bunlardan ilki, ikinci ayını dolduran bebeklere, ikincisi ilköğretim birinci sınıftaki çocuklara cilt testi uygulandıktan sonra değerlendirilerek yapılmaktadır.
- BCG aşısı özellikle hastalığın menenjit ve yaygın verem gibi ağır şekillerinden korunmada etkilidir.

Yenidoğan ve Bebekte Korunma Nasıldır?

- Annede tedavi edilmemiş verem hastalığı varsa, anneye ilaç tedavisi başlandıktan sonra en az iki hafta süre ile bebeğin anneden ayrı tutulması önerilir. Bu dönemde anne sütü, sağılarak bebeğe verilir.

- Veremli anneden doğan bebek öncelikle verem hastalığı açısından araştırılmalıdır. Hastalık varsa tedavi başlanır, hastalık yoksa koruyucu ilaç tedavisi verilir ve izleme alınır.

Diğer Önlemler

- Veremin yayılmasını kolaylaştıran, havalandırması kötü, güneş görmeyen kalabalık ortamlardan uzak durulmalı,
- Öksüren, aksıran ve tedavisini aksatan verem hastalarıyla yakın temasta bulunulmamalıdır,
- Çocukları tüberkülozdan korumanın en iyi yolu, yetişkin hastaların erken teşhis ve tedavisi ile hastalığın yayılmasının ve çocuklara bulaşmasının önüne geçilmesidir.

